

Šifra učenca:

Državni izpitni center

N 0 7 2 5 1 1 3 1

NAKNADNI ROK

Petek, 1. junija 2007 / 60 minut

Dovoljeno gradivo in pripomočki: učenec prinese s seboj modro/črno nalivno pero ali moder/črn kemični svinčnik. Preizkusu je priložena barvna priloga. Učenec dobi en obrazec za točkovanje.

NACIONALNO PREVERJANJE ZNANJA

ob koncu 3. obdobja

NAVODILA UČENCU

Natančno preberi uvodna navodila.

Priлеpi kodo oziroma vpiši svojo šifro v okvirček desno zgoraj na tej strani in na obrazec za točkovanje.

Piši čitljivo. Če se zmotiš, napačni odgovor PREČRTAJ in ga napiši na novo. Ne uporabljaj korekturnih sredstev.

Nečitljivi zapisi in nejasni popravki se ovrednotijo z nič (0) točkami.

Če se ti zdi naloga pretežka, se ne zadržuj predolgo pri njej, ampak začni reševati naslednjo.

K nerešeni nalogi se vrni kasneje. Na koncu svoje odgovore še enkrat preveri.

Zaupaj vase in v svoje zmožnosti.

Želimo ti veliko uspeha.

Preizkus ima 20 strani, od tega 3 prazne.

UVOD V ZGODOVINO

1. naloga

Preberi besedilo in reši nalogo.

»Leta 2002 je raziskovalna skupina Inštituta za arheologijo na Starih gmajnah na Ljubljanskem barju našla redko, a dragoceno najdbo – kolo z osjo. S pomočjo radiokarbonske metode so ga umestili v obdobje med 3350 in 3100 pr. Kr.«

(Vir: Anton Velušček, Voz z Ljubljanskega barja, star okoli 5200 let, GEA, (2003), l. 13, št. 9, str. 54.)

Odgovori na vprašanja. Odgovora napiši na črti.

a) Določi tisočletje nastanka omenjene najdbe – kolesa z osjo.

b) V katero skupino zgodovinskih virov sodi omenjena najdba?

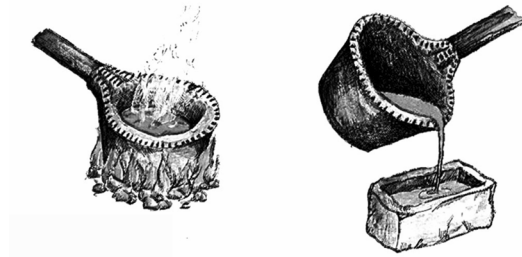
	2
--	---

PRAZGODOVINA

2. naloga

Oglej si sliko 1 in reši nalogo.

Slika 1: Ulivanje bakra

(Vir: Olga Janša-Zorn, Darja Mihelič, Stari in srednji vek, Ljubljana 2004, str. 14.)

Na črto napiši, čemu so prvi oblikovalci kovin pri svojem delu uporabljali kalup.

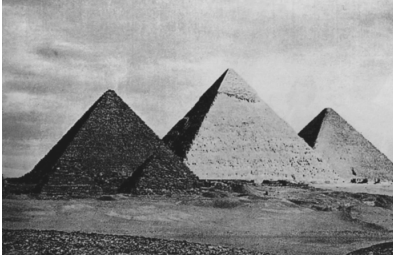
	1
--	---

STARI VEK

3. naloga

Oglej si sliko 2 in reši nalogo.

Slika 2

(Vir: Karmen Simonič Mervic, Stari svet, zgodovina za 7. razred osnovne šole, Ljubljana 2003, str. 45.)

Odgovori na vprašanja. Odgovore napiši na črte.

a) Kateri gradbeni dosežek predstavlja slika 2? _____

b) Napiši dve znanji, ki sta bili potrebni pri gradnji objektov, kakršne prikazuje slika 2.

	3
--	---

4. naloga

Preberi besedilo in reši nalogo.

»Neki plemič je bil tako pameten, da je sam poskusil z novo ureditvijo te male države. Ime mu je bilo Solon. Njegova ustava, ki jo je leta 594, za časa vladarja Nebukadnezarja, dal Atencem, se imenuje solonska. Ti zakoni so predpisovali, da morajo meščani sami odločati o tem, kaj se bo zgodilo, se v Atenah zbrati na trgu in tam glasovati ... Takšni zakoni se imenujejo vladavina ljudstva ali po grško: demokracija.«

(Vir: Ernest H. Gombrich, Kratka svetovna zgodovina za mlade bralce, Ljubljana 1991, str. 56.)

a) Preberi spodnjo trditev in obkroži DA, če je trditev pravilna, in NE, če ni pravilna.

Atene so zaradi demokratične ureditve hitreje sprejemale politične odločitve.

DA NE

b) Atenska demokracija je bila zelo različna od današnje demokracije.

Glede na besedilo razloži, v čem se postopek odločanja v atenski demokraciji razlikuje od današnjega.

Odgovor napiši na črto.

	2
--	---

5. naloga

Oglej si zemljevid 1 na barvni prilogi in reši nalogo.

V katero rimsko provinco je spadalo mesto Celeja (Celje)?

Odgovor napiši na črto.

	1
--	---

SREDNJI VEK**6. naloga**

Po padcu Zahodnorimskega cesarstva se je evropska družba zelo spremenila.

Obkroži črko pred tremi pravilnimi trditvami.

- A Vazal je plemič v službi vladarja ali drugega plemiča.
- B Tlaka je oblika dajatve, ki jo je pobirala Cerkev.
- C Fevd je družbeni sloj, ki uživa posebne časti.
- D Alod je zemljiška posest, podeljena prejemniku v last.
- E Fevdalizem je tip družbene ureditve v srednjem veku.

	1
--	---

7. naloga

Preberi besedilo in reši nalogo.

Na fevdalnem posestvu živeči kmetje so sodili k zemlji, ki jo je podelil kralj, ali pa k zemlji, ki je bila v lasti odličnega zemljiškega gospoda. Tako kot ovce in koze, ki so se pasle tam, tako kot jeleni, medvedi in merjasci v gozdovih, tako kot reke in gozdovi, tako kot travniki, pašniki in njive, so tudi oni sodili k zemlji, ki so jo obdelovali. Ker so sodili k njej, so jih imenovali podložniki.

(Vir: Ernest H. Gombrich, *Kratka svetovna zgodovina za mlade bralce*, Ljubljana 1991, str. 136–137.)

Odgovori na vprašanja. Odgovore napiši na črte.

- a) Kako imenujemo večino kmetov v srednjem veku?

- b) Iz besedila razberi značilnost, ki opisuje položaj teh kmetov.

c) Oglej si sliki 3 in 4 ter odgovori na vprašanje.

Slika 3

Priprava polja

Slika 4

Mlačev žita

(Vir: Elissa Tawitian, Marjan Rode, Od prazgodovine skozi stari in srednji vek, Ljubljana 2005, str. 87.)

Primerjaj delo kmetov v srednjem veku in v današnjem času.

	3
--	---

8. naloga

Preberi besedili in reši nalogo.

Kmetu je po pravu dovoljeno nositi le črno ali sivo. Oblečilo sme biti okrašeno le ob strani. Zadostujejo mu čevlji iz govejega usnja.

(Vir: Olga Janša-Zorn, Darja Mihelič, Stari in srednji vek, Ljubljana 2004, str. 119.)

Prebivalcem mest je prepovedano zlato, srebro, čista svila, pisani kožuhi ... pač pa naj nosijo volneno sukno in razne vrste polsvile. Ovratniki smejo biti obšiti s svilo, pajčolani z zlatimi robovi.

(Vir: Olga Janša-Zorn, Darja Mihelič, Stari in srednji vek, Ljubljana 2004, str. 127.)

Odgovori na vprašanja. Odgovore napiši na črte.

a) O čem pripovedujeta besedili?

b) Zakaj so tudi meščanom prepovedani nekateri dodatki in materiali?

c) Zakaj pri nas danes ni več takšnih prepovedi?

	3
--	---

NOVI VEK IN NOVEJŠA ZGODOVINA**9. naloga**

Oglej si zemljevid 2 na barvni prilogi in reši nalogo.

Obdobje 15. in 16. stoletja je čas velikih geografskih odkritij.

a) V razpredelnico 1 vpiši, katere celine so v času odkritij prištevali k staremu svetu.

Razpredelnica 1:

STARI SVET

b) V razpredelnico 2 vpiši, kateri celini so v času odkritij prištevali k novemu svetu.

Razpredelnica 2:

NOVI SVET

c) Avstralije na zemljevidih sveta, nastalih v 16. stoletju, še ni bilo vrisane. Pojasni, zakaj.

Odgovor napiši na črto.

10. naloga

Leta 1517 je nemški menih Martin Luther sprožil reformacijo.

a) Napiši en vzrok, ki je pripeljal do reformacije?

Odgovor napiši na črto.

b) Preberi spodnje besedilo in odgovori na vprašanje.

Iz 95 tez Martina Luthra

»36. Vsak kristjan, ki občuti resnično kesanje, prejme popolno odpuščanje od kazni in krivde tudi brez prodaje odpustkov. /.../

62. Pravi zaklad Cerkve je najsvetejši evangelij o veličastju in milosti Boga. /.../«

(Vir: Uwe Bornstein et al., Kronika krščanstva, Ljubljana 1998, str. 225.)

Kakšen odnos do prodaje odpustkov so imeli protestanti?

Odgovor napiši na črto.

11. naloga

Oglej si sliko 5 in reši nalogo.

Slika 5: Učenci pri pouku

(Vir: Maja Žvanut, Peter Vodopivec, Vzpon meščanstva, zgodovina za 7. razred osnovne šole, Ljubljana 1997, str. 120.)

Avstrijski vladarji 18. stoletja so državo poenotili s številnimi reformami. Avstrijsko cesarstvo je postalo evropska velesila.

a) Pomagaj si s sliko 5 in na črto napiši ime reforme, ki jo je avstrijska vladarica Marija Terezija vpeljala leta 1774 v svoji državi.

b) Na spodnji črti napiši dve spremembi, ki ju je prinesla v življenje otrok zgoraj omenjena reforma.

12. naloga

Preberi besedilo in reši nalogo.

Odlomek iz pisma, ki ga je podjetnik Matthew Boulton napisal Jamesu Wattu:

»/.../ Da bo Vaša iznajdba resnično deležna zaslužene pozornosti in spoštovanja, /.../ se mi je porodila zamisel, da bi na bregu našega prekopa postavil v bližini svoje še eno delavnico, pri čemer bi lahko dal na voljo vso za proizvodnjo potrebno opremo. V tej delavnici bi lahko izdelovali stroje vseh velikosti, s katerimi bi oskrbovali ves svet. /.../

(Vir: Denis Šehić, Atlas svetovne zgodovine, Novi vek, Ljubljana 2006, str. 67.)

V drugi polovici 18. stoletja se je v Angliji pomembno spremenil način dela ljudi – pojavili so se stroji.

a) S katerimi dejanji namerava avtor pisma podpreti izum Jamesa Watta?

Odgovor napiši na črto.

b) Zakaj avtor pisma kaže tako zanimanje za izum Jamesa Watta?

Odgovor napiši na črto.

	2
--	---

13. naloga

Preberi besedilo in reši nalogo.

»Da se naši politiško razkropljeni narod Slovincov na Kranjskim, Štajerskim, Primorskim in Koroškim kakor jeden narod v eno kraljestvo z imenom »Slovenija« zedini, in da ima za-se svoj deželni zbor. /.../ Da ima slovenski jezik v Sloveniji popolnoma tiste pravice, ktere ima nemški jezik v nemških deželah, da bode tedaj naši volji pripušteno, kdaj in kako hočemo slovenski jezik v šole in pisarnice (kanclije) upeljati. /.../«

(Vir: Anita Mirjanič, Jelka Razpotnik, Damjan Snoj, Helena Verdev, Anka Zuljan, Raziskujem preteklost 8, Ljubljana 2006, str. 130.)

Leta 1848 je velik del srednje in zahodne Evrope zajel val revolucij. Številni narodi so tedaj spisali svoje politične zahteve. Eden teh narodov smo bili tudi Slovenci.

- a) Iz zgornjega besedila izpiši na črto eno zahtevo, ki jo je v revoluciji leta 1848 postavil slovenski narod.

- b) Kaj na podlagi postavljenih zahtev lahko sklepamo o položaju slovenskega jezika v prvi polovici 19. stoletja?

Odgovor napiši na črto.

- c) Na črto napiši eno razliko med »Slovenijo«, ki jo omenja zgornje besedilo, in »Slovenijo«, ki jo poznamo danes.

14. naloga

Na prehodu iz 19. v 20. stoletje na Slovenskem nastanejo politične stranke.

- a) Poveži ime politične stranke s pomembnejšim predstavnikom le-te, tako da številko pred imenom prepíšeš na prazno črto k ustrezni politični stranki.

POLITIČNE STRANKE:

- ___ Katoliška narodna stranka
- ___ Narodna napredna stranka
- ___ Jugoslovanska socialdemokratska stranka

POMEMBNI SLOVENCİ:

- 1 Etbin Kristan
- 2 Janez Bleiweis
- 3 J. E. Krek
- 4 Ivan Tavčar
- 5 A. M. Slomšek

- b) Preberi besedilo in odgovori na vprašanje.

Iz govora Antona Čebaška:

»Vse toži o hudih časih. Huda revščina tare kmeta, obrtnika in delavca. /.../ rastejo davki, množe se bremena, da kmet več shajati – dihati ne more.«

(Vir: Slovenska kronika 19. stoletja 1884–1899, Ljubljana 2001, str. 183.)

Med slovenskimi volivci je bila najuspešnejša Katoliška narodna stranka. Iz zgornjega besedila ugotovi, kakšna je bila njena socialna usmerjenost.

Odgovor napiši na črto.

- c) Katoliška narodna stranka je med drugim ustanavljala kmečke zadruge. Kako so kmečke zadruge pomagale premagovati socialno stisko kmetu?

Odgovor napiši na črto.

SODOBNA ZGODOVINA

15. naloga

Oglej si sliko 6 in reši nalogo.

Slika 6: Avstrijske čete v rovih na soški fronti.

(Vir: Branimir Nešović, Janez Prunk, 20. stoletje, Zgodovina za 8. razred osnovne šole, Ljubljana 1994, str. 9.)

a) Na črto napiši način bojevanja v prvi svetovni vojni, kakršnega prikazuje slika 6.

b) Zapiši na črti dvoje dejstev iz življenja vojakov v strelskih jarkih.

c) Zapiši na črto en razlog slovenskih vojakov avstro-ogrske armade za visoko motiviranost bojevanja na soški fronti.

	3
--	---

16. naloga

Oglej si sliko 7, preberi besedilo in reši nalogo.

Slika 7

Snidenje

Britanska karikatura (1939) prikazuje diktatorja, kako se, potem ko sta razdelila Poljsko, »vljudno« pozdravljata.

Stalin Hitlerju: »Izmeček človeštva, se mi zdi?«

Hitler Stalinu: »Krvavi morilec delavcev, predvidevam?«

(Vir: Ana Nuša Kern, Dušan Nečak, Božo Repe, Naše stoletje, zgodovina za 8. razred osnovne šole, Ljubljana 1998, str. 51.)

a) Na črti napiši imeni dveh totalitarnih režimov 20. stoletja, katerih voditelja sta na sliki 7.

b) Glede na besedilo ob karikaturi primerjaj, kako je karikaturist označil oba diktatorja. Oznaki obeh diktatorjev napiši na črti.

c) Kaj predstavlja ležeči vojak med Hitlerjem in Stalinom?

Odgovor napiši na črto.

17. naloga

Preberi besedilo in reši nalogo.

Rudolf Höss, poveljnik taborišča Auschwitz:

»Preden so jetniki vstopili v plinske celice, so jim povedali, naj pustijo svoje obleke urejene in si zapomnijo, kam so jih položili, da jih bodo po tuširanju hitro našli. Najprej so šle ženske z otroki, sledili so jim moški, ki jih je bilo vselej manj. Vrata so se zaprla in iz ventilov v stropu se je razširil plin. Približno tretjina jih je takoj umrla. Preostali so začeli kričati in hlastati za zrakom. Kriki so se kmalu spremenili v smrtno hropenje in v nekaj minutah so vsi nepremično obležali.«

(Vir: Marjan Rode, 20. stoletje, delovni zvezek za 8. razred osemletke in 9. razred devetletke, Ljubljana 2003, str. 64.)

a) Napiši na črto, kako imenujemo taborišča, omenjena v zgornjem besedilu.

b) Preberi besedilo in napiši na črto, kako so taboriščne oblasti dosegle red in mir med obsojenimi na smrt v plinski celici.

c) Zakaj so bili tudi mnogi Slovenci v tovrstnih taboriščih?

Odgovor napiši na črto.

	3
--	---

18. naloga

Preberi besedilo in reši nalogo.

Himmler, eden najožjih Hitlerjevih sodelavcev, je 1941. leta napisal navodila za izganjanje Slovencev:

»1. Takoj je treba izgnati slovensko izobraženstvo.

/.../

3. Izgnati je treba prebivalstvo iz Posavja.

/.../

5. Izgnati je treba vse vaško prebivalstvo celotne spodnje Štajerske, ki kaže izrazite primesi tuje (nenemške) krvi.«

(Vir: Tomaž Weber, Drago Novak, 20. stoletje v zgodovinskih virih, besedi in slikah, druga svetovna vojna 1939–1945, Ljubljana 1996, str. 26.)

a) Na črto napiši, katerega leta je Slovence doletela usoda, kakršno opisuje zgornje besedilo.

b) Razloži, zakaj so nacisti na prvem mestu načrtovali izgon slovenskih izobražencev.

Odgovor napiši na črto.

c) Ob uporabi besedila napiši na črto, zakaj se je del Slovencev priključil partizanskemu odporu.

	3
--	---

19. naloga

Oglej si sliko 8 in reši nalogo.

Slika 8: ZDA in SZ žonglirata z orožjem

Žonglerja

(Vir: Ana Nuša Kern, Dušan Nečak, Božo Repe, Naše stoletje, zgodovina za 8. razred osnovne šole, Ljubljana 1998, str. 169.)

- a) Na črto napiši, kako označujemo obdobje po drugi svetovni vojni, kakor ga prikazuje karikatura na sliki 8?

- b) Navedi na črto en razlog, zaradi katerega sta velesili kopičili orožje.

- c) Pomagaj si s karikaturjo na sliki 8 in napiši na črto, na kaj opozarja avtor s prikazom pobiranja denarnih prispevkov.

20. naloga

Oglej si zemljevid 1 in reši nalogo.

Zemljevid 1: Smeri prodora JLA in večji spopadi v Sloveniji leta 1991

(Vir: Branimir Nešović, Janez Prunk, 20. stoletje, Zgodovina za 8. razred osnovne šole, Ljubljana 1994, str. 251.)

a) Na črto napiši, kako imenujemo vojno v Sloveniji leta 1991.

b) Pomagaj si z zemljevidom 1 in napiši na črti dve vrsti vojaških enot, s katerimi je JLA napadla Slovenijo.

c) Ob zemljevidu 1 razmisli in napiši na črto en razlog, zaradi katerega je jugoslovanska armada napadala predvsem oddajnike in mejne prehode.

	3
--	---

SKUPAJ TOČK:

	50
--	----

PRAZNA STRAN

PRAZNA STRAN

PRAZNA STRAN